

Riksrevisionens styrelses framställning angående anställningsstöd

---

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat anställningsstödens effekter på den reguljära sysselsättningen och arbetsförmedlingens hantering av stöden. Särskilt fokus har riktats mot de arbetsgivare som mottagit anställningsstöd. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Anställningsstöd* (RiR 2006:28). Med anledning av granskningen överlämnar Riksrevisionens styrelse denna framställning till riksdagen.

Riksrevisionens granskning indikerar att få reguljära anställningar uppstår till följd av anställningsstöden utan att stöden samtidigt har medfört att andra reguljära anställningar trängs undan. Enligt Riksrevisionens beräkningar leder högst 24 av 100 stödanställningar till ökad reguljär sysselsättning. Riksrevisionen visar också att kontrollen av arbetsgivare inför stödbeslut är bristfällig. Även rutinerna för att motverka överutnyttjande och konkurrensnedvridning som en följd av stöden är bristfälliga.

Styrelsen konstaterar att Riksrevisionens granskning påvisar en rad effektivitetsproblem avseende anställningsstöd. Styrelsen anser att Riksrevisionens granskning – trots att två av de tre stöd som granskats inte längre finns kvar – har stor relevans för kvarvarande och kommande lönesubventioner genom de generella slutsatser som kan dras av granskningen. Styrelsen anser att lönesubventioner bör utformas så att de effektivitetsproblem som framkommit i granskningen undviks. Styrelsen föreslår därför att riksdagen begär att regeringen ska pröva möjligheterna att effektivisera befintliga och framtida stöd i form av lönesubventioner till arbetsgivare.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Styrelsens förslag	3
Riksrevisionens granskning.....	4
Bakgrund	4
Granskningens syfte och inriktning.....	5
Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser.....	6
Begränsade nettoeffekter på sysselsättningen.....	6
Bristfällig kontroll av arbetsgivare inför stödbeslut.....	7
Bristfälliga rutiner för att motverka överutnyttjande och konkurrenssnedvridning	8
Bristfälligt författningsstöd.....	8
Bristfällig intern kontroll för att motverka korruption.....	8
Riksrevisionens rekommendationer.....	9
Rekommendationer till regeringen	9
Rekommendationer till Arbetsmarknadsstyrelsen/Arbetsmarknadsverket.....	9
Styrelsens överväganden	11
Förändringar inom det arbetsmarknadspolitiska området.....	11
Effektivisering av arbetsmarknadspolitiska stöd m.m.	11
Möjligheterna till reguljära anställningar efter avslutade stöd behöver förbättras	12
Överutnyttjande, konkurrenssnedvridning och subventionering av oseriös verksamhet bör motverkas	12
Onödiga subventioner och oönskade undanträngningseffekter bör minimeras	12
Styrelsens förslag.....	13
Avvikande mening.....	14

Styrelsens förslag

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Styrelsens överväganden föreslår Riksrevisionens styrelse följande:

Effektivisering av arbetsmarknadspolitiska stöd m.m.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad styrelsen anfört om att regeringen ska pröva möjligheterna att effektivisera befintliga och framtida stöd i form av lönesubventioner till arbetsgivare.

Stockholm den 21 februari 2007

På Riksrevisionens styrelses vägnar

Eva Flyborg

Anna Aspegren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eva Flyborg (fp), Tommy Waidelich (s), Carina Adolfsson Elgestam (s), Alf Eriksson (s), Per Rosengren (v), Björn Hamilton (m), Margareta Andersson (c), Helena Hillar Rosenqvist (mp), Rose-Marie Frebran (kd), Ulla Löfgren (m) och Lennart Hedquist (m).

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat anställningsstödens effekter på den reguljära sysselsättningen och arbetsförmedlingens hantering av stöden. Framför allt riktas granskningen mot de arbetsgivare som mottagit anställningsstöd. Resultatet av granskningen har redovisats i rapporten *Anställningsstöd* (RiR 2006:28). Rapporten publicerades i december 2006.

Bakgrund

Målet för arbetsmarknadspolitiken har under senare år varit att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad och till att målen för den ekonomiska politiken uppnås. Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska utformas så att den stärker den enskildes möjligheter att få eller behålla ett reguljärt arbete. Vidare ska den inte snedvrída konkurrensförutsättningarna på arbetsmarknaden och minimera risken för att reguljära arbetstillfällen trängs undan.

År 1997 beslutade riksdagen att införa det arbetsmarknadspolitiska programmet anställningsstöd. Anställningsstödet är en statlig lönesubvention (finansiellt stöd) till arbetsgivare. *Förordningen (1997:1275) om anställningsstöd* anger att stödet syftar till att arbetssökande med längre perioder utan reguljär anställning ska få arbete. Stöden bör dessutom användas för att stimulera arbetsgivare att tidigarelägga rekryteringar. Programmet är tidsbegränsat och ska kompensera arbetsgivaren för de extra kostnader i form av introduktion och utbildning som kan uppkomma vid anställning av individer utan nyligen förvärvad arbetslivserfarenhet. Beslut om att bevilja anställningsstöd fattas av arbetsförmedlingen.

Vid riksdagens behandling av budgetpropositionen för 2006 framhöll arbetsmarknadsutskottet särskilt att anställningsstöd tillhör de arbetsmarknadspolitiska program som fungerar bäst för grupper med svag anknytning till arbetsmarknaden.

Under den undersökta perioden, åren 2004–2006, fanns fem olika former av anställningsstöd. Riksrevisionen har granskat tre av dessa:

- allmänt anställningsstöd,
- förstärkt anställningsstöd och
- särskilt anställningsstöd.

Anställning med *allmänt anställningsstöd* får anvisas personer som är minst 20 år, är arbetslösa eller tar del av arbetsmarknadspolitiska program och som före anvisningen varit anmälda som arbetssökande vid arbetsförmedlingen under minst tolv månader. Stödet lämnas med 50 % av lönekostnaden (dock högst 350 kr per dag) under normalt sex månader.

Anställning med *förstärkt anställningsstöd* får anvisas personer som är minst 20 år om han eller hon sedan 24 månader antingen har varit arbetslös

eller har tagit del av ett arbetsmarknadspolitiskt program och omedelbart före anvisningen varit anmäld som arbetssökande vid arbetsförmedlingen. Stödet får lämnas under 18 månader. De sex första månaderna utgör stödet 75 % av lönekostnaderna (dock högst 525 kr per dag) och under de följande tolv månaderna 25 % (dock högst 175 kr per dag).

Särskilt anställningsstöd riktar sig till personer i aktivitetsgarantin. En person som är minst 57 år och har tagit del av aktivitetsgarantin under minst tre månader får anvisas en anställning med särskilt anställningsstöd om han eller hon sedan 24 månader antingen har varit arbetslös eller har tagit del av ett arbetsmarknadspolitiskt program och under samma tid varit anmäld som arbetssökande vid förmedlingen. Även personer under 57 år kan under vissa förhållanden erhålla särskilt anställningsstöd. Regler finns också för när en ny anvisning med särskilt anställningsstöd får göras. Stödet lämnas i 24 månader för personer som fyllt 61 år och i 18 månader för dem som är yngre. Stödet utgör 85 % av lönekostnaden under hela stödperioden (dock högst 750 kronor per dag). Arbetsgivare kan därutöver ta emot ekonomiskt stöd för (motive-rade) merkostnader i samband med anställning med särskilt anställningsstöd.

Under 2005 var i genomsnitt drygt 25 000 personer per månad sysselsatta genom anställningsstöd till en kostnad av drygt 3 miljarder kronor sammanlagt under året.

Granskningens syfte och inriktning

Syftet med granskningen har varit att identifiera eventuella effektivitetsproblem i anställningsstöden. Granskningen har inriktats på arbetsförmedlingens hantering av anställningsstöden, förutsättningarna för denna hantering samt stödets effekter.

Med effektiv hantering avses att stöd beviljas till arbetsgivare som har rätt till detta enligt reglerna och där stöden leder till reguljär anställning. Stödets effekter på den reguljära sysselsättningen beror bl.a. på i vilken utsträckning som dödviktseffekter¹ och substitutionseffekter² föreligger. För en effektiv hantering krävs även att Arbetsmarknadsstyrelsen har säkerställt en god intern kontroll för att motverka korruption i arbetsförmedlingens stödhantering.

Följande revisionsfrågor har ställts i granskningen:

1. Har anställningsstöden positiva sysselsättningseffekter?
2. Har arbetsförmedlingen en väl fungerande kontroll av arbetsgivarna inför beslut om anställningsstöd?
3. Har Arbetsmarknadsverket väl fungerande rutiner vid beslut om anställningsstöd för att motverka överutnyttjande och konkurrensnedvridning?

¹ Med dödviktseffekter menas att arbetsgivaren skulle ha anställt samma person även utan stödet.

² Med substitutionseffekter menas att arbetsgivaren skulle ha anställt en annan person om möjligheten till stödanställning inte hade funnits.

4. Har Arbetsmarknadsstyrelsen säkerställt en god intern kontroll för att motverka korruption vid handläggning och beslut om anställningsstöd?

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

Begränsade nettoeffekter på sysselsättningen

Riksrevisionens granskning tyder på att anställningsstöden har begränsade nettoeffekter på sysselsättningen eftersom få reguljära anställningar uppstår till följd av stöden utan att de samtidigt medför att andra reguljära anställningar trängs undan. Riksrevisionens skattningar tyder på att högst 28 % av anställningar med allmänt och förstärkt anställningsstöd kvarstår som ett tillskott till den reguljära sysselsättningen efter avslutad stödanställning. Om det särskilda anställningsstödet, som i mycket låg utsträckning följs av reguljära anställningar, medräknas reduceras anställningsstödens sammantagna nettoeffekt på sysselsättningen ytterligare. Enligt Riksrevisionens bedömning är den sammantagna nettoeffekten för de tre stödformerna högst 24 %. Av 100 stödanställningar leder således högst 24 till ökad reguljär sysselsättning. Det bör påpekas att nettoeffekterna påverkas av fördelningen mellan stödformerna vid mättillfället.

Tillskottet till den reguljära sysselsättningen är i stort sett detsamma för stöd till privata respektive offentliga anordnare. Visserligen är andelen reguljära anställningar högre efter stödperioder hos privata anordnare men detta uppvägs av betydligt högre undanträngningseffekter för dessa stöd än för stöd till offentliga arbetsgivare. Riksrevisionens beräkningar visar att dessa faktorer i stort sett tar ut varandra.

Granskningen visar samtidigt en positiv effekt av stöden, nämligen att anställningar har kunnat tidigareläggas, särskilt bland privata arbetsgivare. Närmare hälften av anordnarna tidigarelade anställningar under 2005 till följd av allmänt eller förstärkt anställningsstöd. Den samhällsekonomiska nyttan av en tidigarelagd anställning beror på hur mycket anställningen tidigarelags. Detta har dock inte studerats av Riksrevisionen.

Riksrevisionen har som underlag för beräkningarna av de nettoeffekter som redovisats ovan undersökt förekomsten av dödvikts- och substitutionseffekter för allmänt och förstärkt anställningsstöd. Dödviktseffekter uppstår när arbetsgivaren får stöd för att anställa samma person som denne annars skulle ha rekryterat utan lönesubvention. Substitutionseffekten innebär att arbetsgivaren anställer en individ med stöd i stället för att anställa en annan person utan stöd. Riksrevisionens beräkningar visar att undanträngningen i form av substitutionseffekt uppgick till 10 %, dvs. att vart tionde stöd tränger undan reguljära anställningar av andra individer. Om den undanträngda anställningen avser en individ med starkare arbetsmarknadsstatus än den stödanställde, är detta enligt Riksrevisionen acceptabelt utifrån syftet med stöden. Detta gäller däremot inte om stödet tränger undan en individ med lika svag eller

svagare förankring på arbetsmarknaden. Det har inte undersökts i granskningen vilka individer som trängs undan av substitutionseffekten. När det gäller dödviktseffekten uppgick den till 19 %. Två av tio allmänna och förstärkta anställningsstöd ”subventionerar” således anställningar som ändå hade ägt rum. För vissa av dessa anställningar har stöden dock inneburit en tidigareläggning av anställningen men för majoriteten av stöden var detta inte fallet. I dessa sistnämnda fall var stöden en ren statsfinansiell förlust, vilken enligt en grov uppskattning motsvarade ca 160 miljoner kronor under 2005.

Bristfällig kontroll av arbetsgivare inför stödbeslut

Granskningen visar att det finns effektivitetsproblem i arbetsförmedlingens hantering av anställningsstöden. Det saknas tydliga riktlinjer och samordning från AMS sida, dels vad gäller kontrollen av om stödmottagande arbetsgivare bedriver en seriös verksamhet, dels vad gäller samråd med facklig part.

Förordningen (1997:1275) om anställningsstöd innehåller krav på samråd med facklig part hos arbetsgivaren inför stödbeslut. Granskningen visar att det finns oklarheter kring tillämpningen av dessa krav när lokal facklig part saknas. I dessa fall tar arbetsförmedlingen ibland kontakt med central facklig organisation, men inte alltid. I vissa fall har samrådsskyldigheten inte fullgjorts trots att lokal arbetstagarpart funnits.

Vidare ska arbetsgivare som tar emot anställningsstöd enligt förordningen ha försäkringsskydd som motsvarar skyddet i kollektivavtal inom branschen. Granskningen visar att arbetsförmedlingen tycker att det är problematiskt att bedöma arbetsgivares försäkringsskydd när kollektivavtal saknas. Detta innebär risk för olikartade bedömningar och att de stödanställda omfattas av bristande försäkringsskydd.

I Arbetsmarknadsstyrelsens *allmänna råd (AMSFS 2001:4) om tillämpningen av förordningen (1997:1275) om anställningsstöd* framhålls att arbetsförmedlingen bör försäkra sig om att bidrag endast utgår till arbetsgivare vars verksamhet kan bedömas som seriös. Enligt Riksrevisionens bedömning saknas tydliga riktlinjer för denna kontroll, och granskningen har även visat att den faktiska tillämpningen är bristfällig och varierar mellan arbetsförmedlingskontoren. Exempelvis har en högre andel av de stödmottagande arbetsgivarna anmärkningar i Kronofogdemyndighetens register än arbetsgivare i övrigt, och vissa arbetsgivare saknar F-skattsedel. Konsekvenserna visar sig enligt Riksrevisionen i färre reguljära anställningar efter att stödanställningarna har avslutats.

I förordningen om anställningsstöd finns en bestämmelse som syftar till att motverka kostnadsövertvåring från kommuner till staten. Kostnadsövertvåring kan ske genom att individer som uppbär kommunalt försörjningsstöd anställs av kommunen under minst sex månader med allmänt eller förstärkt anställningsstöd, eftersom dessa personer efter avslutade stöd kan beviljas statligt finansierad arbetslöshetsersättning. För att motverka kostnadsövertvåring från kommuner till staten föreskriver förordningen större krav på reguljär anställning efter tidsbegränsade anställningar hos kommunen än hos icke-

kommunala anordnare. Trots detta följs sådana anställningar i betydligt lägre utsträckning av reguljära anställningar hos de kommunala anordnarna. Den faktiska kostnadsövervältringen tycks dock enligt Riksrevisionen vara begränsad.

Bristfälliga rutiner för att motverka överutnyttjande och konkurrenssnedvridning

För att motverka konkurrenssnedvridning anger Arbetsmarknadsstyrelsens allmänna råd att ett företag bör ha högst en anställd med anställningsstöd per fem ordinarie anställda. Granskningen visar att det är svårt för arbetsförmedlingen att kontrollera detta eftersom det finns stor osäkerhet i uppgifterna om antalet anställda hos arbetsgivare som tar emot anställningsstöd. Riksrevisionens skattning tyder på att minst var tjugonde privat anordnare med upp till 20 anställda tar emot stöd för fler personer än de allmänna råden föreskriver.

Det finns vidare tydliga indikationer på att anställningsstöden har överutnyttjats av vissa arbetsgivare. Riksrevisionen har observerat företag som mottagit anmärkningsvärt många stöd under en knapp femårsperiod och som anställt de stödanställda reguljärt i mycket låg utsträckning efter att stöden har avslutats. Uppgifter för 2005 visar dessutom att hälften av alla anställningar med förstärkt anställningsstöd avslutades inom sex månader, dvs. innan bidragsnivån kraftigt reduceras. Enligt Riksrevisionen saknas såväl riktlinjer som lämpligt datastöd vid arbetsförmedlingen för att effektivt kunna motverka överutnyttjande av stöden.

Bristfälligt författningsstöd

I förordningen om anställningsstöd finns bindande bestämmelser som anger vilka krav som kan ställas på en arbetsgivare inför beslut om att bevilja stöd. Arbetsmarknadsstyrelsen saknar rätt att meddela bindande bestämmelser som innehåller andra krav på arbetsgivare än de som regleras i förordningen. Arbetsmarknadsstyrelsen har emellertid, i allmänna råd, utfärdat bestämmelser med sådana krav. Dessa bestämmelser är inte bindande, men förväntas följas av arbetsförmedlingen. Riksrevisionen konstaterar vidare att beslut om att bevilja (eller inte bevilja) anställningsstöd måste grunda sig på bindande bestämmelser. Sådan grund saknas exempelvis för beslut grundat på det allmänna rådet om att bidrag endast bör utgå till seriös verksamhet. Det finns dock, enligt Riksrevisionen, goda skäl för att innehållsmässigt behålla – och förtydliga – en sådan bestämmelse.

Bristfällig intern kontroll för att motverka korruption

Ett gott skydd mot korruption kräver enligt Riksrevisionen att tillräckliga åtgärder har vidtagits inom vart och ett av följande områden: kontrollmiljö,

riskbedömningar, övergripande kontrollfunktioner, kontrollåtgärder, information och kommunikation samt uppföljning.

Riksrevisionen anser att Arbetsmarknadsstyrelsen brister i den interna kontrollen mot korruption, särskilt när det gäller att kommunicera riskerna med personalen. Granskningen visar även att organiseringen av handläggnings- och beslutsprocesserna för anställningsstöd inte ger ett tillräckligt skydd för korruption. Riksrevisionen har dock inte genomfört någon analys av faktisk förekomst av korruption.

Riksrevisionens rekommendationer

Regeringen meddelade i budgetpropositionen för 2007 sin avsikt att avskaffa bl.a. allmänt anställningsstöd och förstärkt anställningsstöd. Det särskilda anställningsstödet kommer att behållas, och regeringen avser att återkomma under våren 2007 med förslag till förändringar av reglerna för detta och för övriga kvarvarande stöd. Samtidigt aviserades ett nytt stöd – nystartsjobb – som infördes från den 1 januari 2007. Stödet ska öka möjligheterna för dem som står långt utanför arbetsmarknaden att komma tillbaka till arbete. Nystartsjobben är – liksom anställningsstöden – konstruerade som en skatterabatt till arbetsgivarna men begränsat till det privata näringslivet och offentliga arbetsgivare när dessa bedriver affärsverksamhet.

Rekommendationer till regeringen

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att överväga hur de problem och brister som har framkommit i denna granskning ska beaktas i den aviserade regelöversynen av det särskilda anställningsstödet samt i den fortsatta utformningen av nystartsjobben. Övervägandena bör även innefatta regleringen av övriga lönesubventioner och särskilt beakta hur

- överutnyttjande, konkurrensnedvridning och subventionering av oseriös verksamhet ska kunna motverkas,
- möjligheterna till reguljära anställningar efter avslutade stöd ska kunna förbättras,
- dödviktseffekter och oönskade undanträngningseffekter ska kunna minimeras.

Regeringen rekommenderas i detta sammanhang att förtydliga vilka krav, utöver de som anges i förordningen (1997:1275) om anställningsstöd, som kan ställas på en arbetsgivare för att denna ska vara kvalificerad som mottagare av anställningsstöd. Regeringen bör ta initiativ till att Arbetsmarknadsstyrelsen ges det ytterligare författningsstöd som kan behövas för att vidareutveckla dessa krav.

Rekommendationer till Arbetsmarknadsstyrelsen/Arbetsmarknadsverket

För att kontrollen av arbetsgivarna inför beslut om lönesubventioner ska bli mer effektiv och enhetlig rekommenderar Riksrevisionen AMS att:

- utforma riktlinjer om hur samrådet med facklig part ska ske då sådan lokal part saknas hos den presumtive arbetsgivaren,
- utveckla ett, eventuellt databaserat, stöd för att bedöma försäkringsskyddet hos arbetsgivare som saknar kollektivavtal,
- säkerställa högre kvalitet i uppgifterna om antal anställda hos arbetsgivare, för att åstadkomma ett bättre underlag för såväl beslut om lönesubventioner som utvärdering av de arbetsmarknadspolitiska programmen,
- göra en riskanalys där frågan om korruption belyses och utifrån resultatet av denna analys vidta organisatoriska förändringar i handläggnings- och beslutsprocesser som syftar till att minimera risken för korruption i verksamheten,
- utifrån iakttagelserna rörande exempelvis överutnyttjande, subventionering av oseriös verksamhet och risk för korruption utveckla rutinerna för registrering och borttagande av information i arbetsgivarregistret, i syfte att säkra en god informationskvalitet inför stödbeslut.

Förutsatt att Arbetsmarknadsstyrelsen ges erforderligt författningsstöd rekommenderar Riksrevisionen Arbetsmarknadsstyrelsen att:

- utforma riktlinjer för att motverka överutnyttjande. Sådana regler bör framför allt syfta till att förebygga att arbetsgivare mottar upprepade stöd utan att anställa reguljärt efter stödets avslut. I detta sammanhang måste även det elektroniska beslutsstödet vid arbetsförmedlingen förbättras, så att arbetsförmedlarna snabbt och enkelt kan få en överblick över erfarenheterna från tidigare stödinsatser hos enskilda arbetsgivare,
- i samråd med Skatteverket/Kronofogdemyndigheten utforma
  - tydliga riktlinjer som syftar till att motverka subventionering av oseriös verksamhet,
  - standardiserade rutiner som främjar en enhetlig bedömning av sådan verksamhet.

Styrelsens överväganden

Riksrevisionens styrelse har funnit att slutsatserna av den granskning som Riksrevisionen redovisat i rapporten *Anställningsstöd* (RiR 2006:28) bör överlämnas till riksdagen i form av en framställning. I anslutning härtill vill styrelsen anföra följande.

Förändringar inom det arbetsmarknadspolitiska området

Vissa förändringar på det arbetsmarknadspolitiska området har ägt rum efter det att rapporten publicerats. Den 1 januari 2007 avskaffades det allmänna och det förstärkta anställningsstödet³. Det särskilda anställningsstödet kommer att behållas men regeringen avser att återkomma under våren 2007 med förslag till förändringar av reglerna för detta och för övriga kvarvarande stöd. Den 1 januari 2007 infördes en subvention som motsvarar arbetsgivaravgifterna, s.k. nystartsjobb⁴. Avsikten med nystartsjobb är att möjligheterna att komma tillbaka till arbetet ska öka för dem som varit arbetslösa, deltagit i arbetsmarknadspolitiska program eller fått sin försörjning från sjukpenning eller sjuk- och aktivitetsersättning under mer än ett års tid. Även unga i viss ålder omfattas om de varit arbetslösa eller deltagit i arbetsmarknadspolitiska program i minst sex månader. Nystartsjobben är till sin konstruktion inte en arbetsmarknadspolitisk åtgärd utan en generell stimulans i form av skattereducering till arbetsgivare som anställer vissa kategorier av arbetssökande⁵. Regeringen anger vidare i budgetpropositionen för 2007 att man avser att återkomma med förslag om en jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa. En proposition har aviserats till den 22 mars 2007.

Styrelsen anser att Riksrevisionens granskning – trots att två av de tre stöd som granskats inte längre finns kvar – har stor relevans för kvarvarande och kommande arbetsmarknadspolitiska stöd (eller liknande) i form av lönesubventioner till arbetsgivare. Styrelsen redogör nedan för de åtgärder som bör aktualiseras som följd av de generella slutsatser som kan dras av granskningen.

Effektivisering av arbetsmarknadspolitiska stöd m.m.

Riksrevisionen har i granskningen påvisat en rad effektivitetsproblem avseende anställningsstöd. Styrelsen anser att arbetsmarknadspolitiska stöd i form av t.ex. anställningsstöd och lönebidrag, samt andra lönesubventioner till arbetsgivare såsom nystartsjobb, bör utformas så att dessa problem i möjligaste mån undviks. Styrelsen utvecklar detta i det följande.

³ Prop. 2006/07:1, utg.omr. 13, bet. 2006/07:AU5, rskr. 2006/07:87–88.

⁴ Prop. 2006/07:7, bet. 2006/07:SkU3, rskr. 2006/07:42.

⁵ Arbetsmarknadsutskottets yttrande, 2006/07:AU1y.

Möjligheterna till reguljära anställningar efter avslutade stöd behöver förbättras

I granskningsrapporten visar Riksrevisionen att den sammantagna nettoeffekten på sysselsättningen av de tre stödformer som ingått i granskningen är högst 24 %. Av 100 stödanställningar leder således högst 24 till ökad reguljär sysselsättning. Enligt styrelsens uppfattning är effekterna av anställningsstöden svårbedömda eftersom det saknas jämförelser med nettoeffekter av andra lönesubventioner till arbetsgivare. Styrelsens bedömning är dock att det sannolikt finns utrymme att öka andelen reguljära anställningar efter avslutad stödperiod för befintliga och kommande lönesubventioner till arbetsgivare.

Styrelsen anser, mot bakgrund av att nettoeffekterna av de granskade anställningsstöden måste anses vara förvånansvärt låga, att regeringen bör överväga hur sannolikheterna för reguljära anställningar efter avslutade stöd ska kunna öka.

Överutnyttjande, konkurrensnedvridning och subventionering av oseriös verksamhet bör motverkas

Riksrevisionen har påvisat att det finns indikationer på att anställningsstöden har överutnyttjats, t.ex. har vissa arbetsgivare mottagit anmärkningsvärt många stöd samtidigt som de personer man erhållit stöd för i mycket låg utsträckning har fått reguljär anställning efter avslutad stödperiod. Riksrevisionen pekar också på att reglerna om hur många anställda med anställningsstöd en arbetsgivare får ha per reguljärt anställda tillämpas bristfälligt, något som kan leda till konkurrensnedvridning.

Granskningen visar också att det saknas tydliga riktlinjer som ger arbetsförmedlingen rätt att försäkra sig om att bidrag endast utgår till arbetsgivare vars verksamhet kan bedömas som seriös. Riksrevisionen har också visat att den faktiska tillämpningen av de riktlinjer som finns är bristfällig och varierar mellan arbetsförmedlingskontoren. I rapporten framhålls att Arbetsmarknadsstyrelsen saknar rätt att meddela bindande bestämmelser som innehåller andra krav på arbetsgivare än de som regleras i förordningen.

Styrelsen anser att regeringen bör överväga hur överutnyttjande, konkurrensnedvridning och subventionering av oseriös verksamhet ska kunna motverkas. Regeringen bör i detta sammanhang överväga om författningsstödet kan behöva stärkas för att uppnå dessa effekter.

Onödiga subventioner och oönskade undanträngningseffekter bör minimeras

Riksrevisionens granskning visar att omkring två av tio anställningar med allmänt och förstärkt stöd ges till en anställning som hade ägt rum även utan stödet (s.k. dödviktseffekter), något som innebär en onödig subvention och som således är en statfinansiell förlust. Granskningen visar dessutom att omkring var tionde anställning med dessa stöd tränger undan en annan person

som hade anställts utan lönesubvention. Vissa av dessa undanträngningar kan accepteras utifrån stödets syfte medan andra är oönskade.

Styrelsen anser att regeringen bör överväga hur onödiga subventioner och oönskade undanträngningseffekter ska kunna minimeras.

Styrelsens förslag

Styrelsen föreslår mot bakgrund av ovanstående överväganden att riksdagen begär att regeringen ska pröva möjligheterna att effektivisera befintliga och framtida stöd i form av lönesubventioner till arbetsgivare.

Avvikande mening

Tommy Waidelich (s), Carina Adolfsson Elgestam (s) och Alf Eriksson (s) anför:

Vi anser att det av styrelsens förslag tydligare borde framgå att Arbetsmarknadsstyrelsen borde erhålla det ytterligare författningsstöd som, enligt Riksrevisionens rekommendationer och Arbetsmarknadsstyrelsens egna begäran, behövs för att vidareutveckla vilka krav som kan ställas på en arbetsgivare för att denna ska vara kvalificerad som mottagare av anställningsstöd. Detta är viktigt för att bättre kunna kontrollera och garantera att lönesubventioner går till seriösa företagare.